

Mål och riktlinjer för nationella minoriteters rättigheter

Framtagen av: Kommunstyrelsen

Antagen av: Kommunfullmäktige 2021-09-20

Version: 1.0

LILLA EDETS
KOMMUN

Inledning

De nationella minoriteternas rättigheter är en del av de mänskliga rättigheterna i enlighet med FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter samt FN:s konvention om barnets rättigheter. I samband med att Sverige år 2000 ratificerade Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter och den europeiska stadgan om landsdels- och minoritetsspråk erkändes de nationella minoriteterna och minoritetsspråken i Sverige. År 2010 trädde Sveriges minoritetslag i kraft. År 2019 förstärktes lagen med syfte att bland annat stärka det offentliga arbetet för att främja nationella minoriteters åtnjutande av sina rättigheter.

Innehåll

Bakgrund	3
Vad är en nationell minoritet?	3
Sveriges minoritetspolitik.....	3
Lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk	3
Mål och riktlinjer.....	4
1. Information och kunskap.....	5
2. Språk och kultur	6
3. Äldreomsorg.....	7
Ansvar och uppföljning.....	8
Hänvisningar	8

Bakgrund

Vad är en nationell minoritet?

I Sverige har riksdagen bestämt att man för att få status som nationell minoritet ska: vara en grupp med en uttalad samhörighet som går att urskilja från den övriga befolkningen; ha en religiös, språklig, traditionell eller kulturell särart som den inte delar med andra; ha en uttalad vilja att behålla sin identitet; samt ha historiska eller långvariga band med Sverige. Utifrån dessa kriterier har Sverige erkänt judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar som nationella minoriteter. Samerna är dessutom erkända som urfolk, med speciella rättigheter.

I Sverige tillämpas principen om självidentifikation för att avgöra vilka som ingår i en nationell minoritet. Enligt den svenska minoritetspolitiken betyder det att det är individen själv som bestämmer om hen vill ingå i en nationell minoritetsgrupp eller inte. Uppskattningsvis tillhör cirka 10 procent av den svenska befolkningen en nationell minoritet.

Sveriges minoritetspolitik

År 2000 anslöt sig Sverige till Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter och den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk. I samband med det infördes minoritetspolitiken som ett eget politikområde inom den svenska stadsbudgeten. Det övergripande målet med minoritetspolitiken är att ge skydd för de nationella minoriteterna och stärka deras möjligheter till inflytande, samt stödja de historiska minoritetsspråken så att de hålls levande.

Regeringen reformerade minoritetspolitiken år 2009 och presenterade en strategi samt lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk.

Lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk

Lagen (2009:724) beskriver vilka rättigheter som minoriteterna har i hela landet och inom speciella förvaltningsområden som finns för finska, meänkieli och samiska. Kommuner har möjlighet att frivilligt ansöka om att ingå i förvaltningsområden och därmed bli berättigade till riktade statsbidrag för merkostnader. Enligt lagen är varje kommun och myndighet skyldig att informera minoriteterna om deras rättigheter. De är också skyldiga att skydda minoriteternas språk och kultur och särskilt viktigt är barn och ungas rätt att få utveckla sitt språk och sin kultur. Dessutom är det viktigt att kommuner ger minoriteterna inflytande över frågor som berör dem.

Från den 1 januari 2019 reviderades lagen så att rättigheter och skyldigheter stärktes ytterligare. Kommunerna är nu skyldiga att anta mål och riktlinjer för sitt minoritetspolitiska arbete.

Mål och riktlinjer

Målen och riktlinjerna redovisar hur Lilla Edets kommun implementerar Lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Lilla Edets kommun ingår inte i något av förvaltningsområdena och omfattas därför inte av de särskilda krav som rör förvaltningsmyndigheterna. För att uppfylla grundskyddet för de nationella minoriteterna ska Lilla Edets kommun arbeta utifrån följande områden:

1. Information och kunskap
2. Språk och kultur
3. Äldreomsorg

Till respektive område redovisas den lagtext som reglerar kommunens skyldigheter. Därefter beskrivs kommunens mål och riktlinjer.

1. Information och kunskap

Minoritetslagen §	Lagtext
3 §	Kommuner och regioner ska informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter och det allmännas ansvar enligt minoritetslagen och de föreskrifter som den hänvisar till.

Mål:

- Alla individer som tillhör de nationella minoriteterna kan ta tillvara sina rättigheter på ett likvärdigt sätt

Riktlinjer:

- Tillhandahåll tillgänglig information om nationella minoriteters rättigheter och kommunens ansvar enligt minoritetslagen
- Erbjud kunskap till medarbetare om nationella minoriteters rättigheter och lagen som reglerar deras rättigheter
- Ge nationella minoriteter muntlig och skriftlig information om deras rättigheter, men även viktig information till allmänheten, på aktuellt minoritetsspråk – när det är möjligt
- Beakta minoriteters egna organisationer som en resurs för att nå ut med riktad information

2. Språk och kultur

Minoritetslagen §	Lagtext
4 §	Det allmänna ska skydda och främja de nationella minoritetsspråken, och främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige. Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt.
9 §	Utanför ett förvaltningsområde har enskilda rätt att använda finska, meänkieli respektive samiska vid muntliga och skriftliga kontakter i förvaltningsmyndigheters ärenden i vilka den enskilde är part eller ställföreträdare för part, om ärendet kan handläggas av personal som behärskar minoritetsspråket.
Relaterade lagar	
FN:s barnkonvention artikel 30 slår fast att barn som tillhör en minoritet ska ha rätt till sitt kulturliv, religion och språk. Barnkonventionen är svensk lag (2018:1197).	
Enligt språklagen (2009:600) har det allmänna ett särskilt ansvar att skydda och främja de nationella minoritetsspråken.	
Enligt skollagen (2010:800) ska en elev som tillhör någon av de nationella minoriteterna erbjudas modersmålsundervisning i elevens minoritetsspråk. Huvudmannen är skyldig att anordna modersmålsundervisning i minoritetsspråk om; en elev vill få undervisningen; och det finns en lämplig lärare. För gymnasiet gäller även att eleven ska ha goda kunskaper i språket för att skyldigheten ska gälla.	
Enligt bibliotekslagen (2013:801) ska det allmänna biblioteksväsendet ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna, bland annat genom att erbjuda litteratur på de nationella minoritetsspråken.	

Mål:

- De nationella minoriteterna kan använda sitt språk i kommunens verksamheter vid behov
- Arbetet för att skydda och främja nationella minoriteters språk och kultur är integrerat i berörda verksamheter i enlighet med reglerande lagar

Riktlinjer:

- Kartlägg nationella minoriteters behov och önskemål av service på minoritetsspråken
- Kartlägg språkkompetensen bland personalen i organisationen, samt organisera så att personal som har språkkompetens i de nationella minoritetsspråken arbetar i verksamheter där det finns behov av kompetensen
- Beakta särskilt barn och ungas rätt att få utveckla sitt språk och sin kultur vid alla beslut som kan komma att påverka dem
- Uppmärksamma nationella minoriteters språk och kultur vid speciella högtider så som nationaldagar, eller vid minnesdagar så som förintelsens minnesdag
- Se till att de nationella minoriteterna ges möjlighet till inflytande vid ärenden som rör deras språk och kultur

3. Äldreomsorg

Minoritetslagen §	Lagtext
18 a §	En kommun som inte ingår i något förvaltningsområde ska erbjuda den som begär det möjlighet att få hela eller en väsentlig del av den service och omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen av personal som behärskar finska, jiddisch, meänkieli, romani chib eller samiska, om kommunen har tillgång till personal med sådana språkkunskaper.
18 b §	Kommunen ska inom ramen för sådan omsorg som erbjuds enligt 18 a § beakta de äldres behov av att upprätthålla sin kulturella identitet.
18 c §	Kommunen ska informera den som ansöker om bistånd inom ramen för äldreomsorgen om möjligheterna till sådan service och omvårdnad som anges i 18 a §.
Relaterade lagar	
Paragraf 18 a i minoritetslagen bör läsas tillsammans med 5 kapitlet 6 § tredje stycket socialtjänstlagen (2001:453), som säger att kommuner ska verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i finska, jiddisch, meänkieli, romani chib eller samiska där detta behövs i omvårdnaden om äldre människor.	

Mål:

- Äldre som har begränsade, eller inga kunskaper, i något annat språk än sitt minoritetsspråk kan tydligt uttrycka vilka behov och önskemål de har
- Äldres rätt till en värdig och trygg omsorg säkerställs med hänsyn till betydelsen av språket och andra kulturella symboler och värden

Riktlinjer:

- Kartlägg efterfrågan av äldreomsorg på minoritetsspråken
- Kartlägg språkkompetensen bland personalen inom äldreomsorgen, samt organisera så att personal som har språkkompetens i de nationella minoritetsspråken arbetar där det finns behov av kompetensen
- Verka för att det finns tillgång till personal inom äldreomsorgen med kunskaper inom de minoritetsspråk där det finns efterfrågan
- Säkerställ att information om möjligheterna till äldreomsorg på minoritetsspråk lämnas i samband med ansökan om bistånd - om kommunen har tillgång till personal som är kunnig i språket
- Se över möjligheterna till samarbete över kommungränser för att beakta de äldres behov av att upprätthålla sin kulturella identitet och sitt språk

Ansvar och uppföljning

Kommunstyrelsen har huvudansvaret för att samordna kommunens arbete med nationella minoriteters rättigheter i enlighet med mål och riktlinjerna.

Samtliga nämnder inom kommunen har eget ansvar för nationella minoriteters rättigheter inom sina ordinarie ansvarsområden. Samtliga nämnder ansvarar för uppföljning av arbetet utifrån mål och riktlinjerna. Varje nämnd ska redovisa arbetet när så påkallas.

Länsstyrelsen i Stockholms län och Sametinget är sedan den 1 januari 2010 huvudansvariga för att samordna och följa upp hur Sveriges minoritetspolitik genomförs i landet. Lilla Edets kommun är skyldig att på begäran lämna uppgift till uppföljningsmyndigheterna om vilka mål och riktlinjer de har antagit för sin minoritetspolitiska verksamhet.

Hänvisningar

Sveriges minoritetslag: [Lag \(2009:724\) om nationella minoriteter och minoritetsspråk - Riksdagen](#)

Sveriges skollag: [Skollag \(2010:800\) - Riksdagen](#)

Sveriges socialtjänstlag: [Socialtjänstlag \(2001:453\) - Riksdagen](#)

Sveriges bibliotekslag: [Bibliotekslag \(2013:801\) - Riksdagen](#)

Barnkonventionen som svensk lag: [Lag \(2018:1197\) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter - Riksdagen](#)

Europarådets ramkonvention: [Ramkonvention om skydd för nationella minoriteter - Regeringen](#)

Webbplats – kunskap om de nationella minoriteterna (regeringsuppdrag): <https://www.minoritet.se/>

Handbok för kommuner och regioner: [Handbok-nationella-minoriteter](#)